

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A.**, proti žalovanému **J. K.**, zastúpenému JUDr. M. A., **o zaplatenie 3763,66 € s príslušenstvom**, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2009, sp. zn. 14 Co 377/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2009, sp. zn. 14 Co 377/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 5. marca 2008 č.k. 23 C 42/2006-144 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala zaplatenia istiny vo výške 113 384,- Sk s úrokom z omeškania 9% ročne od 3. septembra 2004 do zaplatenia, titulom bezdôvodného obohatenia. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že po vykonanom dokazovaní mal za preukázané, že následkom dopravnej nehody 29. septembra 2003 bolo poškodené motorového vozidlo značky M., ktorého vlastníkom bol žalovaný. Vzhľadom na skutočnosť, že dopravnú nehodu spôsobil vodič vozidla, ktorý nemal uzavretú zmluvu o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, S.K.P., v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 381/2001 Z.z., poverila vyporiadaním nárokov poškodenú žalobkyňu. Žalobkyňa vyplatila titulom vzniknutej škody na motorovom vozidle žalovanému poistné plnenie 31. mája 2004 vo výške 113 384,- Sk. Taktiež mal za preukázané, že 31. januára 2002 uzatvoril žalovaný ako predávajúci s V. N., v tom čase R., kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol predaj motorového vozidla značky M., s výrobným číslom podvozku W., číslom motora X., fialovej farby s tým, že účastníci zmluvy sa dohodli na cene, ktorá v zmluve nie je uvedená a bude zaplatená v splátkach do 28. februára 2005. Okrem iného si účastníci zmluvy dohodli, že

vozidlo prejde na kupujúceho po zaplatení celej dohodnutej sumy a prevzatím vozidla prešlo na kupujúceho nebezpečenstvo jeho náhodnej skazy, znehodnotenia alebo náhodného zhoršenia kvality predmetu zmluvy. Po predložení predmetnej zmluvy vyplatila žalobkyňa kupujúcemu V. N. 17. augusta 2004 poistné plnenie vo výške 113 384,- Sk a písomne vyzvala žalovaného k vráteniu bezdôvodného obohatenia, na čo žalovaný nereagoval. Zistil, že časť kúpnej ceny vo výške 50 000,- Sk kupujúci údajne uhradil žalovanému prostredníctvom tretej osoby a časť v sume 300 000,- Sk uložil do notárskej úschovy JUDr. M.. Prostredníctvom advokátskej kancelárie JUDr. B. bol žalovaný vyzvaný, aby si zostatok kúpnej ceny prevzal, na čo žalovaný opätovne nereagoval. Na základe takto zisteného skutkového stavu dospel súd k záveru, že žalovaný s V. N. uzavreli platnú kúpnu zmluvu, obsahujúcu všetky zákonné náležitosti, teda aj kúpnu cenu, aj napriek tomu, že táto časť dohody v písomnej forme chýba, ale z čl. II. zmluvy je podľa súdu zrejmá a jednoznačná. Čo sa týka nároku žalobcu, dospel k záveru, že aj napriek písomnej dohode v súlade s ustanovením § 610 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ) o prechode nebezpečenstva náhodnej skazy vozidla, jeho znehodnotenia alebo náhodného zhoršenia kvality, na strane žalovaného nedošlo k bezdôvodnému obohateniu prijatím poistného plnenia. Pri výhrade vlastníctva, tak ako to má na mysli uvedené ustanovenie, kupujúci síce znáša od prevzatia veci riziko náhodnej skazy a zhoršenia predmetu kúpy, je to ale dohoda len medzi účastníkmi kúpnej zmluvy pre prípad vzniku následkov náhodnej udalosti, ako je napr. živelná pohroma, prípadne iná obdobná udalosť. Náhodnou skazou, znehodnotením nie je poškodenie vozidla slúžiaceho, resp. určeného na bežné užívanie pri dopravnej nehode. Poukázal na to, že dohoda v tomto zmysle nezaväzuje žalobcu ako poisťovňu k plneniu titulom vzniknutej škody na motorovom vozidle kupujúcemu a naopak, nezbavuje povinnosti plniť žalovanému, ktorý ako vlastník veci bol v čase poistnej udalosti poškodený. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. mája 2009, sp. zn. 14 Co 377/2008 rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, i keď z iných právnych dôvodov. Žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania vo výške 349,40 eur k rukám advokáta do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Dospel k záveru, že rozsudok prvostupňového súdu je vo výroku vecne správny, aj keď z iných dôvodov. V konaní mal za jednoznačne preukázané, že účastníci kúpnej zmluvy (žalovaný ako predávajúci a V. N., pôvodne R., ako kupujúci), predmetom ktorej mal byť prevod vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu značky M., si dohodli (§ 40 ods. 1

Občianskeho zákonníka), že právny úkon - kúpna zmluva, bude urobený v písomnej forme, všetky náležitosti tohto právneho úkonu tak mali byť urobené v písomnej forme. Nestotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že uzatvorená kúpna zmluva z 31. januára 2002, je platná. Uzavrel, že kúpna zmluva je neplatná, nakoľko v nej absentuje podstatná náležitosť kúpnej zmluvy - dohoda o kúpnej cene (§ 588 Občianskeho zákonníka), a preto vlastníctvo k osobnému motorovému vozidlu nemohlo prejsť na kupujúceho ani faktickým prevzatím motorového vozidla 31. januára 2002, vzhľadom na dojednanú výhradu vlastníctva (§ 601 Občianskeho zákonníka) až ku dňu zaplataenia kúpnej ceny, ku ktorej však nedošlo. Mal za to, že škoda, ktorá vznikla na predmetnom vozidle v súvislosti s dopravnou nehodou, vznikla žalovanému ako vlastníkovi vozidla, ktorý nikdy nestratil právnu možnosť disponovať s motorovým vozidlom, aj keď v čase nehody ho užívala iná osoba (V. N.). Poškodeným tak bol žalovaný, ktorý sa prijatím poistného plnenia nemohol bezdôvodne obohatiť, a preto nárok žalobkyne uplatnený žalobou voči žalovanému považoval za nedôvodný. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvého stupňa zrušil. Dovolanie odôvodnila tým, že v konaní došlo k vade konania uvedenej v ustanovení § 237 písm. f) O.s.p., ako aj vade uvedenej v ustanovení § 241 ods. 2 písm. c) O.s.p. K odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f) O.s.p.) malo podľa názoru dovolateľky dôjsť tým, že odvolací súd v rámci zisťovania skutkového stavu v odvolacom konaní opätovne vypočul žalovaného. Takto zistené skutkové tvrdenia označila za rozporné so zisteniami predchádzajúceho konania, ako aj s predtým vykonanými dôkazmi. Mala za to, že odvolací súd nevyužil možnosť opakovať dokazovanie, vo veci rozhodol len na základe týchto nových tvrdení, čo je v rozpore s ustanovením § 213 ods. 1 O.s.p. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie neplatnosťou kúpnej zmluvy z dôvodu, že kúpna zmluva nebola urobená v písomnej forme, a to napriek tomu, že sa účastníci na tejto skutočnosti dohodli, pričom žalovaný v priebehu konania na súde prvého stupňa netvrdil, že zmluvné strany sa na písomnej forme dohodli a táto skutočnosť nebola v priebehu konania potvrdená ani druhou zmluvnou stranou V. N.. Z uvedeného vyvodila záver, že postupom odvolacieho súdu nemala žalobkyňa možnosť vyjadriť sa k dôvodu neplatnosti zmluvy, ktorý odvolací súd považoval za významný, ale ktorý sa dovtedy neobjavil. Namietala aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c) O.s.p.) v otázke určenia poškodeného. Uviedla, že aj

v prípade neplatnosti kúpnej zmluvy, a teda neplatnosti výhrady vlastníctva, je poškodeným V. N., a patrí mu poistné plnenie v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z.

Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie žalobkyne nie je v zmysle ustanovení § 237 O.s.p. a § 238 O.s.p. procesne prípustné. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol a zároveň si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Žalobkyňa dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci rozsudok v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval a teda ani nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.). So zreteľom na to je zrejmé, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p.

Dovolanie žalobkyne by vzhľadom na to bolo procesne prípustné, len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.; podľa odvolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola žalobkyni odňatá možnosť konať pred súdom.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (novelou zákona č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. V tomto ustanovení je predpísaný postup odvolacieho súdu, ak sa domnieva, že nárok, ktorý je predmetom konania, treba posúdiť podľa iného zákona, ako ho posúdil súd prvého stupňa, alebo síce podľa toho

istého zákona, ako ho posúdil súd prvého stupňa, ale podľa iného paragrafu. Súčasne musí byť splnená zákonná podmienka, že je toto iné zákonné ustanovenie rozhodujúce pre rozhodnutie veci. Ak sú súčasne splnené obidve zákonné podmienky, je odvolací súd povinný vyzvať účastníkov, aby sa vyjadrili k novej aplikácii tohto iného zákonného ustanovenia.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z., bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa odôvodnil svoje rozhodnutie ustanovením § 601 Občianskeho zákonníka a dospel k záveru, že aj napriek písomnej dohode žalovaného s kupujúcim o prechode nebezpečenstva skazy vozidla, jeho znehodnotenia alebo náhodného zhoršenia kvality na strane žalovaného nedošlo k bezdôvodnému obohateniu prijatím poistného plnenia. Kúpnu zmluvu uzavretú medzi žalovaným a V. N. aj napriek absencii dohody o kúpnej cene považoval za platnú. Konštatoval, že pri prevode hnuteľnej veci zákon nevyžaduje písomnú formu, a preto kúpna zmluva obsahovala všetky náležitosti vrátane kúpnej ceny napriek tomu, že táto časť dohody v písomnej forme chýba, z článku II zmluvy je však zrejmá a jednoznačná. Mal za to, že písomnou formou 31. januára 2002 predávajúci a kupujúci iba deklarovali uzavretie zmluvy o predaji vozidla.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na inom právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď mal za to, že účastníci kúpnej zmluvy si dohodli v zmysle ustanovenia § 40 Občianskeho zákonníka, že právny úkon - kúpna zmluva, bude urobený v písomnej forme, preto všetky náležitosti tohto

právneho úkonu mali byť urobené v písomnej forme. Z tohto dôvodu uzavrel, že kúpna zmluva uzatvorená 31. januára 2002 je neplatná, nakoľko v nej absentuje podstatná náležitosť kúpnej zmluvy, a to dohoda o kúpnej cene v zmysle ustanovenia § 588 Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že vlastníctvo k osobnému motorovému vozidlu nemohlo prejsť na kupujúceho ani faktickým prevzatím motorového vozidla, vzhľadom na dojednanú výhradu vlastníctva až ku dňu zaplatenia kúpnej ceny, ku ktorej však nedošlo. Z dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd považoval predmetné ustanovenia § 40 a § 588 Občianskeho zákonníka za rozhodujúce. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobkyni nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje znaky vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f) O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobkyne uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. novembra 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová

